

Uitgave 2023-5 • periode 17 september - 29 oktober 2023

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

LUTHERROOS

Kerkblad van de Evangelisch-Lutherse gemeente Zuid-Nederland

Noord-Brabant - Limburg - Nijmegen

Met informatie over de kernen Bergen op Zoom, Eindhoven, Heusden, Nijmegen en Zuid-Limburg

Bij de Voorplaat

Krakau in Polen, waar dit jaar de dertiende assemblee van de Lutherse Wereldfederatie wordt gehouden met als thema:

Eén lichaam, één Geest, één hoop

Lees meer hierover op pagina 4 en 5.

Van de Redactie

We hebben een zonovergoten zomer achter de rug. Het was af en toe wel heel erg warm en af en toe een stortbui en dat was niet voor iedereen een pretje. Het extreme klimaat heeft voor veel overlast gezorgd in Zuid Europa maar ook elders in de wereld. Op het moment dat ik dit schrijf regent het stevig, maar ja, dat hoort er bij in Nederland.

Het kostte dit keer wat moeite om iedereen uit de vakantiestand te krijgen. We kregen dit jaar overigens geen vakantiekerk-verhalen binnen. Daar was achteraf ook geen ruimte meer voor, maar we lezen die verhalen altijd wel met heel veel genoegen.

Dus mocht u met kerst of in het voorjaar er nog even opuit gaan en een mooie kerk bezoeken of een fijn gesprek hebben met iemand; maak er een verhaal van om te delen met alle andere gemeenteleden.

Het is weer gelukt om een mooi en inhoudelijk kerkblad te maken.

Alle schrijvers: hartelijk dank.

Alle lezers: veel leesplezier.

Namens de redactie

Martin de Groot

't Is weer voorbij die mooie zomer ...

Colofon

De Lutherroos is een uitgave van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland en verschijnt zeven maal per jaar en wordt toegezonden aan (doop)leden van de gemeente en aan belangstellende relaties.

Overname van artikelen en/of foto's is toegestaan mits met vermelding van "Lutherroos" en het editie-nummer.

Redactie Lutherroos:

Dick Eekel (hoofdredacteur en redactie Eindhoven)

Susanne Freytag (predikant)

Coby van Dam-Bouwens (redactie Nijmegen)

Gerda Boon (redactie Zuid-Limburg)

Martin de Groot (eindredacteur, lay-out en productie)

Redactieadres:

p/a Vennekerhei 39, 5508 WB Veldhoven

redactie@lutherszuidnederland.nl

Adrescorrectie en/of klachten over toezending:

Tom Tempelaar, Amerlaan 2, 5626 BP Eindhoven

secretariaat@lutherszuidnederland.nl

Oplage: 600 exemplaren

Kopij aanleveren voor de volgende editie:

vóór 2 oktober 2023.

Die editie geldt voor de periode

van 29 oktober tot 17 december 2023.

Wilt u ook de Lutherroos ontvangen?

U kunt altijd contact opnemen met de predikant.

U kunt vriend of lid worden van de Evangelisch-Lutherse Gemeente. Hiervoor kunt u contact opnemen met de secretaris. Vrienden en leden ontvangen automatisch de Lutherroos.

Daarnaast kan iedereen die geïnteresseerd is aangeven de Lutherroos te willen ontvangen.

Wilt u dan uw naam, adres en geboortedatum opsturen naar: secretariaat@lutherszuidnederland.nl

Er zijn geen abonnementskosten, maar een bijdrage aan de kosten van het blad in de vorm van een gift is van harte welkom. Ontvangt u de Lutherroos op papier en wilt u het blad ook of alleen maar digitaal ontvangen geef dit dan via een e-mail met uw naam en uw e-mailadres door aan: redactie@lutherszuidnederland.nl.

Wilt u bijdragen aan de kosten van het kerkblad:

NL43 RABO 0373 7412 51

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

vermeld: Gift kosten Lutherroos

Inhoudsopgave

Van de redactie.....	2
Bij de voorplaat.....	2
Wilt u ook de Lutherroos ontvangen?...	3
Colofon.....	3
Meditatie.....	4
De Lutherwandeling van 1510.....	6
Liederen van Luther.....	8
Brood delen - Luchthavenpastoraat.....	9
Belijdenis Summer Michelle Klix.....	9
The Lutheran Summer School 2023.....	10
Leren van Luther.....	12
Uit de kerkenraadsvergadering.....	13
Babysokjes en -jasjes.....	14
Verjaardagen in Zuid-Nederland.....	15
Kern Bergen op Zoom.....	16
– Start van een nieuw seizoen.....	16
Kern Eindhoven.....	17
– Agenda Eindhoven.....	17
– Evensong.....	17
– Berichten uit Armenie.....	18
– Gemeente-uitje.....	18
Kern Heusden.....	19
Kern Nijmegen.....	19
– Zomerbijeekomsten.....	19
– Muziekdienst 15 oktober.....	19
– 4-daagse van Nijmegen.....	20
– Kirchentag in Neurenberg.....	21
– Collectes.....	22
– Kerngesprek.....	22
– Uit de kerncommissie.....	23
Kern Zuid-Limburg.....	23
– Muzikaal Jubileum.....	23
– Doop Ewout van Loon.....	24
– Uit de kerncommissie.....	25
– Collectes.....	25
– Johannes Kupfernagel.....	26
– Duurzaam Luthers in Nederland.....	28
Contactadressen.....	29
Vieringen.....	30-31
Kerkdiensten Eindhoven.....	30
Kerkdiensten Heusden.....	30
Kerkdiensten Nijmegen.....	31
Kerkdiensten Zuid-Limburg.....	31
Huisviering Bergen op Zoom.....	31

Meditatie:

Eén lichaam, één Geest, één hoop

Één lichaam, één Geest, één hoop' is het thema van de dertiende assemblee van de Lutherse wereldfederatie. Dat is de bijeenkomst van vertegenwoordigers van alle bij de Lutherse wereldfederatie aangesloten lutherse kerken wereldwijd. Deze bijeenkomst vindt rond het verschijnen van deze editie plaats in Krakau, Polen. Wat heeft zo een wereldwijde assemblee van lutherse kerken met onze lutherse gemeente hier in Zuid-Nederland te maken?

Eén lichaam

Die vraag op zich is al een geloofskwestie. Het geloofsbeeld van de kerk is de kerk als één lichaam met Christus aan het hoofd. Van dat lichaam maakt een ieder die gelooft in Christus deel uit. En dat lichaam van Christus is een wereldwijde kerk die alle kerkgrenzen overstijgt.

Wanneer u tijdens uw vakantie eens een kerkdienst in een ander land bezoekt heeft u misschien kunnen ervaren dat we als dat christenen broeders en zusters over de hele wereld hebben. Maar meestal zien we vanuit ons perspectief alleen onze band met de geloofsgemeenschap ter plaatse waar we deel van uitmaken.

Daarom is het goed dat er eens in de zeven jaar een vergadering is met vertegenwoordigers van de lutherse kerken wereldwijd die samenkomen om niet alleen te vergaderen maar om te ervaren en beleven dat we samen kerk van Christus zijn. Ikzelf heb twee keer aan zo een assemblee mogen deelnemen.

Je kunt je in onze tijd afvragen of het goed is om daadwerkelijk lichamelijk in één plaats samen te komen. Mensen reizen er letterlijk van over de hele wereld om in Krakau samen te komen. Maar juist de coronatijd waarin

we heel veel digitaal via het beeldscherm

hebben gedaan hebben we tegelijkertijd geleerd hoe belangrijk het juist is om als mensen daadwerkelijk in eenzelfde ruimte samen te komen. Het digitale kan niet vervangen wat het betekent om als wereldkerk samen te vieren, te zingen en elkaar te ontmoeten.

Een ander aspect van het beeld van de kerk van Christus als één lichaam is dat daarin mensen van verschillende culturen, geslacht, leeftijden en achtergronden samenkomen om met ieders vaardigheden en talenten bij te dragen aan de gezondheid van het ene lichaam, de kerk.

Vanuit deze gedachte van het ene lichaam worden de kerken opgeroepen zich in te zetten voor de bescherming van het lichaam van mensen. "Of het nu ecologisch, sociaal of individueel is, lichamen zijn plaatsen van geweld. Oorlog, geweld, discriminatie en haat, dit alles is erop gericht te kwetsen, te doden, en de waarde van het lichaam te ontkennen, en daarmee ook zijn rechten, de waardigheid, en levensadem zelf." Lezen we in de studiegids bij deze assemblee.

Onderdrukking en uitsluiting gaan samen met de weigering om in de ander het beeld van God te zien. Dan zien we elkaar niet meer als broeders en zusters die geschapen zijn naar Gods beeld, zoals God het bedoeld heeft. Het geloof vraagt erom om juist het lichaam te waarderen en te beschermen. De hele persoon in geest en lichaam is onze plaats van waarnemen, leren, creativiteit en zorgzaamheid.

Eén Geest

Tegenover de ene Geest die van God uitgaat die ons met elkaar en met Jezus verbindt staan de vele geesten in onze tijd die ons verdelen en ons beheersen. Hoe komt het dat zo vele mensen in geestelijke nood verkeren? Welke geesten van deze tijd leggen beslag op hen? Zo zijn er de geesten van succes, schoonheidsidealen en het geluk zoeken in consumptie.

“Veel mensen ervaren de verabsoluterende drang van het streven naar economisch succes, rijkdom en een welvend leven als de enige begrippen die het leven definiëren. Ze raken hierdoor gefrustreerd, wanhopig en verstoken van enige betekenis in hun leven.” (studiegids)

Door de vele geesten van onze tijd raken gemeenschappen verdeeld. Gods Geest daarentegen verzoent, schept nieuwe mogelijkheden tot een bevrijd leven. De taak van ons mensen is de geesten te onderscheiden. Daarbij helpt ook het gesprek onderling met christenen uit veel verschillende situaties. De Heilige Geest laat ons Gods goede gaven zien en ervoor danken.

Eén hoop

Hoop is de belofte dat God trouw is, dat God zal voltooien wat Zijn hand begon. Onze hoop kan omslaan in een gevoel van hopeeloosheid. In een wereld van oorlog en onderdrukking, uitbuiting van mensen en de aarde daar groeit ook de wanhoop. De angst over de toekomst van de aarde nemen toe bij jongeren en niet alleen bij jongeren. We lijden allen aan de toenemende vernietiging van onze leefomgeving. Hoop kunnen we niet zelf scheppen. Hoop wordt ons van buitenaf toegesproken. “In de christelijke traditie is de hoop op niets anders gebaseerd dan op Jezus Christus, die woorden van belofte van redding en bevrijding spreekt tot heel Gods schepping.”

Christelijke hoop is veel meer dan alleen maar optimisme. Onze hoop staat namelijk gegrondvest omdat alles wat wij hopen al gebeurt is in Bethlehem, aan het kruis van Golgotha en in de opstanding van Christus. “Hierdoor durven we de dingen in deze wereld te benoemen zoals ze zijn en hebben de moed te handelen opdat ze niet blijven zoals ze zijn. ... Hoop is geworteld in het vertrouwen dat God voortdurend schept, verzoent en vernieuwt.”

De lutherse wereldfederatie helpt alle aangesloten kerken om samen te verkennen wat het luthers zijn in deze tijd betekent. En voor ons betekent het dat we niet een kleine losgezongen geloofscel zijn maar juist verbonden zijn in één geloofslichaam dat zich uitstrekt over de hele wereld. Laat dat bij u binnenstromen.

ds. Susanne Freytag

De Lutherwandeling van Wittenberg naar Rome in 1510

Achter Luther aan lopen
Een tocht op stevige stappers

Prof. dr. Markus Matthias
(1956) is sinds 2008
hoogleraar Lutherana aan de
Protestantse Theologische
Universiteit (PThU) in
Amsterdam. Zijn wieg stond
in het Duitse Mainz.

Etappe 8: van Zwickau naar Reichenbach en Plauen

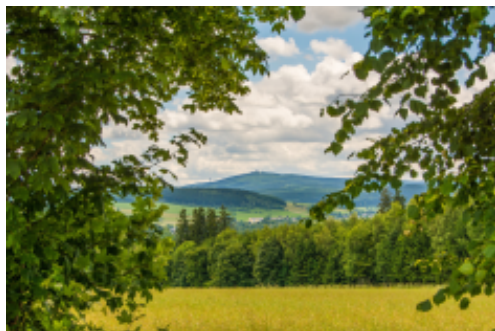
Markus Matthias over zijn wandeltocht in het voetspoor van Luther. Een serie met belevenissen, ontmoetingen, overdenkingen en beschouwingen opgedaan tijdens zijn voettocht in navolging van Luther in 1510 met Rome als einddoel.

Reichenbach en Plauen waren en zijn de twee grootste steden in het Vogtland. Het hele gebied is een van de nieuwe nederzettingen die rond 1200 in Oost-Duitsland ontstonden en waar kolonisten uit het westen (Franken) en oosten (Slaven) elkaar ontmoetten.

Zo gezien, liep Luther door een relatief modern gebied in die tijd, misschien vergelijkbaar met onze perceptie van steden in de Verenigde Staten van Amerika. Hier bestonden geen aloude, maar vrij nieuwe kerken en kloosters. Des te zekerder konden we er van zijn dat we in luthers voetsporen traden zodra we op het marktplein van een van deze steden langs de oude rijksweg stonden. En de mijlpalen ter plekke, die weliswaar tweehonderd jaar jonger zijn, bevestigden deze indruk.

Sinds 1485 behoorde dit gebied ook tot de gebieden van de Ernestijnse linie, was dus onder de heerschappij van Luthers toenmalige vorst, Frederik de Wijze. Het Vogtland werd daarom heel gauw na 1517 evangelisch. Grotendeels gebeurde dat door de lokale overheden of door de predikanten die hier in dienst waren. Ze waren door persoonlijke contacten of door de geschriften van Luther overtuigt geraakt dat ze kerk en godsdienst moesten veranderen. In het jaar 1529 was de reformatie in het hele Vogtland uitgevoerd.

Het waren warme dagen toen we op pad waren in het Vogtland. Het graan, vooral het koolzaad, was rijp voor de oogst. Sommige paden waren vrij steil, zelfs de steden, vooral Reichenbach, lagen op steile hellingen, zoals we nog nooit eerder hadden gezien. Zo is de hellingsgraad van de Liebaustraße in Reichenbach ruim 16 procent!

Vanuit Zwickau liepen wij via Schönfels met een sterk en indrukwekkend kasteel ter bescherming van de handelsroute en via Neu-

mark (een “nieuwe marktplaats”) met de kerk die pas 12 jaar gereed was toen Luther hier langskwam naar Reichenbach.

Josef Lewin (van) Metzsch (1507-1571), die Luther in 1519 bij de Leipziger Disputatie met Johannes Eck over het primaatschap van de paus had gezien, voerde hier in 1526 de Reformatie uit. Metzsch is er een mooi voorbeeld van hoe hervormingsgezinde mensen Luther herhaaldelijk om advies vroegen omdat ze niet zeker wisten hoe ze belangrijke vragen op basis van de Bijbel moesten beantwoorden.

Blijkbaar waren sommige mannen (!) in zijn gemeente van mening dat de Bijbel polygamie toestond, en dat een man in Reichenbach meerdere vrouwen mocht hebben. Luthers antwoord op deze vraag (9-12-1526; WA.B 4, p. 141 v.) was heel eenvoudig: “De christelijke vrijheid moet gebaseerd zijn op de liefde, dat wil zeggen dat alles de naaste moet dienen en wel op zo’n manier dat er geen noodzaak van gemaakt wordt en dat het geen gewetensproblemen oplevert.”

Omdat polygamie volgens de Bijbel geen gebod is en er in 1526 geen noodzaak tot polygamie bestond, maar alleen schandaal op zou leveren, is het trouwen met meer dan een persoon aan een vrije (!) christen niet toegestaan. Je moet dus van het Oude Testament geen wetboek maken en de manier van leven van de aartsvaders niet als verplicht model nemen.

Vanuit Reichenbach gaat de weg via Limbach met een mooi kerkje, dat 1510, toen Luther hier langskwam, net opgebouwd werd. Verderop hebben wij prachtig uit kunnen rusten bij de stuwdam van Pöhl, een kunstmatig meer en recreatiegebied dus. Deze dagroute was echter bijzonder lang en wij moesten verder. Maar de route was ook bijzonder mooi langs de “witte Elster”.

In Plauen is de reformatie nauw verbonden met de naam van Georg Eulner (ca. 1460–1538) die sinds 1529 hier de eerste protestantse superintendent werd. Hij was eerder de “Komtur” (commandant of “manager”) van de hier aanwezige “Kommende” (vestiging) van de Duitse Orde, om de hier liggende landgoederen te administreren, vergelijkbaar met een kloosterling die ver van het eigenlijke klooster toezicht hield op de goederen van het klooster.

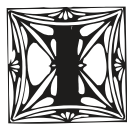

vervolg op pagina 13 →→

Liederen van Luther

Es spricht der Unweisen wohl

In deze serie behandelt een predikant de liederen van Luther in willekeurige volgorde. Het is de bedoeling dat al zijn liederen een keer aan bod komen.

In het psalmengedeelte van ons liedboek staat dit lied van Luther helaas niet onder de alternatieve teksten van psalm 14. Dat is jammer, want het is één van de oudste protestantse liederen, door Luther gedicht in 1523 en in het eerste Lutherse gezangboek, het z.g. “acht liederen boek” in 1524 opgenomen.

Het is een door hem geparafraseerde tekst van de 14e psalm (bij Luther volgens de telling van de Vulgaat, de 13e psalm).

Paul Speratus, een Schwabisch katholieke priester en een vroege volgeling van de reformatorische gedachten van Luther, gaf deze bundel vorm. De melodie is toen vastgelegd en, waarschijnlijk, zo gebleven.

Het lied heeft meerdere bekende componisten geïnspireerd tot het maken van bewerkingen. Johann Pachelbel componeerde drie voorspelen voor orgel als onderdeel van “Erster Theil etlicher Choräle (Choräle zum praeambuliren)” in 1693. Ook Johann Sebastian Bach plaatste dit kerklied in een vierstemmige zetting, BWV 308, maar zonder tekst.

De tekst uit het psalmenboek: “Dwazen denken: Er is geen God. Verdorven zijn ze, en gruwelijk hun daden, geen van hen deugt. De HEER kijkt vanuit de hemel naar de mensen om te zien of er één verstandig is, één die God zoekt...”

Het is een spottende bijna agressieve tekst tegen alle andersdenkenden. En niet onbegrijpelijk, als je het plaatst in de context van de ontwikkeling van de reformatie in deze jaren. Immers, op 1 juli 1523 stierven

op de Grote Markt te Brussel twee Antwerpse monniken op de brandstapel: Hendrik Vos en Johan Van den Essen. Een gebeurtenis, die Luther zeer heeft aangegrepen.

Wanneer je in onze dagen hooggeplaatste kerkelijke leiders, zoals de patriarch van Moskou de aanvalsoorlog tegen een buurland met nationalistische klanken hoort ondersteunen, dan ga je twijfelen aan de christelijke motivatie van anderen.

Zo blijft de tekst van dit lied actueel en mag daarom graag gehoord en gezongen worden.

ds. Willem Boon

De hmyel vñ auch die erdē/ haffin her got gegrüdet
Dein lecht las uns helle werdē. D3 hery uns werd
enüdet. yn rechter lieb des glaubēs dein/ biß an d3
end bestēdig seyn die wolt las ymer murren.

Der. xij. psalm. Dixit insipiens in cor.
auff dem thon. Saluum me fac.

Es spricht der unweisen mund wol den
rechten Got wir meinen. Doch ist yhz
hery unglubens voll/ mit thät sie yhu
verneinen. D3 wesen ist verderbet/ war
für Got ist es eyn greuel gar.

Es thut yhu keyner keyn gur.
Got selb vom hmyel sach erab/ auff aller mensche
kynden. Zu schawē sie er sich begab/ ob er yemā
wurd synden/ der seyn verstand gerichtet het/ mit
ernst nach Gottes worten thett.

Und fragt nach seynem willē.
Da war niemant auff rechter ban/ sie warē al auß
scheytten. Eyn yeder gieng nach seynem wahn/ vñ
hielt verlorne sytten. Es thett yhz keiner doch kein
gut/ wieuol gar viel betrog der mut.

Yhz thun muß got gefallen.
Wie lang wollen unwissend seyn/ die solche muhe
auffladen. Und fressen dauor das volck meyn/ vñ
neern sich mit seim schadē. Es secht yz trawē nicht
(auff Got/

Luchthavenpastoraat

Brood delen

In de gebedsruimte ontmoette ik vier vriendelijke jongemannen. Nadat ze hun gebed gedaan hadden vertelden ze dat ze in Veldhoven wonen en werken en dat ze bij familie in Turkije op bezoek gingen.

Ik zei dat ik luchthavenpastor ben en de gebedsruimte bijhoud. Ze zeiden dat ze erg blij waren met de mogelijkheid om op het vliegveld hun gebed te kunnen doen. We hadden een prettig gesprek.

Even later liep ik door de terminal, daar zaten ze en ze riepen me. Mevrouw, kom eens bij ons. Ik ging naar ze toe, ze hadden een Turks brood bij zich, en gaven me een stukje. Het was erg lekker, want vers.

Voor mij als christen heeft het delen van brood een diepere lading. Die lading had het voor hen wellicht niet. Maar ik voelde het als bijzonder, dat deze jonge mannen, niet alleen hun verhaal maar ook hun brood met me wilden delen.

(Dit verhaal is van vóór de aardbeving)

ds. Mirjam van Nie

Mirjam van Nie is als Luchthavenpastor voor Eindhoven Airport verbonden aan de Protestantse gemeente te Veldhoven. Mirjam is sinds 2014 een dag per week op de luchthaven aanwezig. Ze is daar om te luisteren naar de verhalen van mensen op het vliegveld en om de gebedsruimte te beheren.

Belijdenis

Summer Michelle Klix

In de kerkdienst van 27 augustus in Eindhoven heeft Summer Michelle belijdenis van haar geloof gedaan.

Zij koos als bijbelwoord
2 Timotheüs 1:7

God heeft ons zijn Geest gegeven. Niet om bange mensen van ons te maken, maar moedige mensen, vol liefde en geduld.

Wij verwelkomen haar in de gemeente waar we mel elkaar verbonden zijn in geloof hoop en liefde.

ds. Susanne Freytag

Een Lichaam, Een Geest, Een Hoop

p 16 augustus gaan wij al vroeg met de bus op weg naar Krakau; een gezelschap van meer dan 30 Lutheranen uit heel Nederland. Het is het begin van de vierde Lutherse Zomerschool.

Voor zowel heen- als terugreis zijn twee hele dagen gepland, met beide keren een plezierige en inspirerende stop in Dresden. Daartussen vertoeven we ruim drie dagen in Krakau.

Wat betreft het programma, maar ook de organisatie van alles er omheen, is door het team van deze LSS 2023 veel werk verzet. Daarmee is er ruimte en gaandeweg een veilige plaats voor ontmoeting en verdieping met oog voor kwetsbaarheid en het onbekende.

Het thema is in lijn met dat van de 13th Assembly van the Lutheran World Federation (<https://www.lutheranworld.org/series/thirteenth-assembly-2023>) namelijk; One Body, One Spirit, One Hope.

Ter voorbereiding ontvangen we de studiegids bedoeld voor die LWF-Assembly. Het thema is en werkt als een rode draad door alles heen. Direct vanaf het begin van de busreis. Bij de allereerste samenspraak met een klein groepje medereizigers vertellen we elkaar van onze ervaringen. Ieders unieke achtergrond ook vanuit verscheidene Lutherse gemeentes komt zo al snel naar voren.

Velen van ons, en naar later blijkt ook van Lutheranen in Dresden en Krakau, zijn bezorgd om hun 'krimpende kerk' en haar afnemend aantal gemeenteleden. En daar kun

je dan zo maar in opgesloten raken. Tijdens dit gesprek blijkt dan ook het belang van je blik weer naar buiten te willen richten. 'Po-reus' te worden, zo benoemt iemand dat. Te beseffen dat je lichamelijk als individu, maar ook als het ene lichaam dat de kerk in het klein en in het groot is, deel uitmaakt van God's schepping, van het ene Lichaam dat God's Schepping is en bezig is te worden.

Iemand vertelt van hoe men in haar gemeente besloot veel meer te gaan kijken naar wat er in de directe wereld om ons heen nodig is. Wat zie en hoor je daar dan? Wat valt je toe?

Er blijken heel wat mogelijkheden. Taallesen voor net aangekomen asielzoekers uit een andere cultuur. Een voedsel-kastje. Een gezamenlijke buitentuin. Inloop-momenten; gewoon voor koffie of met een thema. Samenkomsten rondom muziek of andere kunst; ze verbinden ons. En er kan samenwerking gezocht worden met plaatselijke geloofsgemeenschappen, winkeliers en een diversiteit aan organisaties.

Heel snel eigenlijk beleef je zo in deze gesprekken een hoopvol perspectief op de toekomst, ook voor de ogenschijnlijk kleine Lutherse Gemeente. Soms in schijnbaar kleine stappen, soms in goed gestroomlijnde projecten voor een grotere regio.

De openingen in deze ontmoetingen ook met de mensen in Dresden en Krakau werken inspirerend. Je weet je weer door één Geest beademd.

En zo liggen er ook veel van de moeilijke dilemma's uit onze wereld onontkoombaar in het zicht. Onderling geweld, ook in oorlogen. Desastreuze ontwikkelingen in natuur en klimaat. De snel groeiende kloof tussen arm en rijk. Het buitensluiten van groepen mensen om welke reden dan ook, denk maar aan ras, kleur, gender, man- of vrouw-zijn, arm of rijk zijn. Op zaterdag gaan we naar Auschwitz en naar Birkenau.

Dit bezoek met rondleiding, terwijl we beseffen dat wij straks zo weer kunnen gaan; er zijn eigenlijk geen woorden voor, slechts een besef van lijden, angst en wanhoop, van wat daar onder mensen geweest moet zijn. Bij ons rijst dan vooral verdriet, woede, ongelof en stilte.

Zondagmiddag ontmoeten we ook twee mensen van de Faith and Rainbow Foundation (LHBTIQ+ samenwerkingspartner in Krakau). Het blijkt daar nog zo te ontbreken aan een 'save place' waar zij net als andere mensen mogen zijn zoals ze zijn. In de parochie waar wij die zondag te gast zijn, bij dienst en lunch, de Parafia Ewangelicko-Augsburska is gelukkig al wel zo'n veilige plek.

Er valt nog veel te vertellen, en dat gebeurt vast op andere momenten. Nu na de terugreis op 22 augustus is er voor ons vooral de vreugde van deze reis samen, gegroeid in dat besef van in wezen één zijn in God's schepping, met al onze verschillende gaven.

Tussen elke ochtend-Metten en elke avond-Vesper; met zelfs een velddienst op de terugreis; met het samen zingen en daarvoor oefenen onderweg; het tekenen, plakken en schrijven; het deel kunnen nemen aan het Heilig Avondmaal, ook met andere gemeentes die we hebben ontmoet, is er veel te voor-schijn gekomen om de toekomst al vertellend vol hoop in te stappen.

Als in het lied bij het thema 'One Body, One Spirit, One Hop'
"Wij zijn het Lichaam" en daaruit het vierde vers.

*Vrouwen en mannen
horen zijn stem,
vormen zijn lichaam,
getuigen van Hem,
dienen en bidden
en zeggen hem voort:
levend woord.*

*Een terugblik van Christiaan, Helen, Ingrid en Jouk,
deelnemers vanuit Luthers Zuid-Nederland.*

inschrijving cursus Leren van Luther van start

MET LUTHER VIEREN

Dit jaar zal de cursus Leren van Luther voor de kernen Nijmegen en Eindhoven starten in september 2023.

Nu ook in Heerlen!

Daar start de cursus op 9 januari 2024.

Luther en de Lutherse traditie écht leren kennen waar het spannend wordt: dat is het doel van de cursus Leren van Luther. Want waarom kenmerken Lutherse vieringen zich door zo'n uitgebreide liturgie? Wat voor spiritualiteit roept dat op?

Liturgie is 'de hemel op aarde brengen'!

Liturgie raakt door haar vorm en haar inhoud aan al onze zintuigen.

We ervaren schoonheid, komen in beweging en zijn samen zingend en sprekend betrokken op de dingen van God.

We gaan lezen wat Luther daarover zegt en oefenen verschillende liturgische vormen.

Veel meer informatie vindt U op de website:
www.lerenvanluther.nl

Cursus Leren van Luther 2023-2024
Liturgische Spiritualiteit
MET LUTHER VIEREN

Luther van de Lutherse traditie écht leren kennen waar het spannend wordt: dat is het doel van de Cursus Leren van Luther. Want waarom kenmerken Lutherse vieringen zich door zo'n uitgebreide liturgie? Wat voor spiritualiteit roept dat op?

Liturgie is de hemel op aarde brengen!
Liturgie raakt door haar vorm en haar inhoud aan al onze zintuigen. We ervaren schoonheid, komen in beweging en zijn samen zingend en sprekend betrokken op de dingen van God. We gaan lezen wat Luther daarover zegt en oefenen verschillende liturgische vormen.

De docenten

De cursusedagen in Nijmegen zijn:

26 september, 10 oktober, 24 oktober
en 7 november

Avond: 19.30 uur -21.00 uur
Aanmelden voor Nijmegen via:
lilo.dankbaar@gmail.com

De cursusedagen in Eindhoven zijn:

26 september, 10 oktober, 24 oktober
en 7 november

Middag: 14.30 uur – 16.00 uur.
Aanmelden voor Eindhoven via:
ds.freytag@lutherszuidnederland.nl

De cursusedagen in Heerlen zijn:

09 januari, 30 januari, 13 februari
en 27 februari

Avond: 19.30 uur -21.00 uur
Aanmelden voor Heerlen via:
ds.freytag@lutherszuidnederland.nl

vergadering van 29 juni

Uit de kerkenraad

p 29 juni was de laatste kerkenraadsvergadering voor de vakantie. Allereerst werden drie wijzigingsvoorstellen van de kerkerde besproken (consideraties genaamd). De wijzigingen waren van dien aard dat de kerkenraad er geen bezwaar tegen had.

Het volgende punt was het goedkeuren van veranderingen in de eerder gepresenteerde jaarrekening van 2022, Dit waren verschuivingen van posten, nodig om onze gegevens in te kunnen voeren in het landelijke financiële systeem (Fris). De kerkenraad was hiermee akkoord.

Vervolgens kwam de door de diaconie vastgestelde jaarrekening aan de orde. Deze was reeds goedgekeurd door de kascommissie. Annemarie van Diepen verklaarde één en ander, waarna de kerkenraad de jaarrekening goedkeurde.

De colleges kwamen nu aan het woord. Het consistorie (predikant + ouderlingen) vermeldde dat men de lutherse basics (wat is luthers) had bekeken die in ons beleidsplan zouden moeten worden opgenomen. Het college van kerkrentmeesters vermeldde

de laatste situatie betreffende de verkoop van het Nijmeegs kerkgebouw. Deze is tijdelijk opgeschort vanwege het feit dat de lutherse synode een landelijke lutherse vastgoedstichting aan het oprichten is, waar plaatsbepalende lutherse kerken in ondergebracht zouden kunnen worden. In september hopen wij hier meer over te horen. Ook zal aandacht moeten worden geschonken aan de gegevens die in de biedingen dienen te staan. Daarnaast ontbreekt nog een plan voor de toekomst van het gemeentelieven in de kern Nijmegen bij verkoop of eigendomsoverdracht van het kerkgebouw.

Het college van Diakenen is door het vertrek van Keety Mulder een goede kracht verloren. Er is door haar vertrek nu ook geen vertegenwoordiging meer vanuit Zuid-Limburg in de kerkenraad. Het dagelijks bestuur zal zich hierover buigen.

In de volgende vergadering zullen we spreken over een gezamenlijk collecterooster.

De volgende kerkenraadsvergaderingen zijn op 14 september en 26 oktober.

Tom Tempelaar

→ → *vervolg van pagina 7 - Lutherwandeling*

Plauen is tegenwoordig bekend vanwege de “Plauener Spitze”, Kantwerk uit Plauen met een soort satijnsteek of platsteek.

Bovendien is Plauen (in Duitsland) als geboortestad van Erich Ohser alias e.o.plauen (1903-1944) bekend, de tekenaar van de stripreeks “Vader en zoon”. De tekstloze verhalen gaan over de ervaringen van een mollige, kale vader en zijn zontje, die vaak ongebruikelijke oplossingen vinden voor allerlei alledaagse problemen.

Prof. dr. Markus Matthias

JASJES €10 PER STUK
SOKJES €3 PER PAAR
JASJE PLUS EEN PAAR
SOKJES €12,50

Babyjasjes & Babysokjes

Voor het diaconaal project van onze gemeente zijn er babyjasjes en babysokjes te koop.

Ze worden met de hand gebreid door Lia Eekel.

De opbrengst gaat 100% naar de Stichting Kinderhulp Armenie.

Deze sokjes zijn zeer geliefd, omdat het uitschoppen wordt verhinderd door het koordje.

Wilt u een andere kleur of grotere maat, neem dan contact op met Lia Eekel.

Eénmalige aanbieding

Een handige plaid voor koelere avonden om over de knieën te leggen of als baby-ledikantdekentje te gebruiken. met afmeting 75 cm X 105 cm gemaakt van garen die we kregen maar die niet geschikt was voor sokjes.

Vraagprijs is minimaal €15 en de opbrengst is 100% voor de Stichting Kinderhulp Armenië.

U steunt een goed doel

Wilt u bestellen dan kan dat via:
 e-mail: lia.eekel@gmail.com
 of per telefoon 040-253 21 75

Gefeliciteerd !

Verjaardagen in Zuid-Nederland

Wij vermelden hier de leden die 75 of 80 jaar en ouder worden

Jarigen van 17 september t/m 29 oktober 2023

18-sep	82	mw. U.J. Grift-Goralski	Roosendaal
18-sep	91	hr. E.F. Keijzer	Eindhoven
19-sep	85	mw. C.F.T. van Maasbommel-Zwolle	Nijmegen
19-sep	81	mw. I. Delen-van de Ven	Nijmegen
20-sep	83	mw. J.M. Harbers-Corstanje	Oudheusden
20-sep	81	mw. M.A. Ansorg-Blommestein	Veldhoven
21-sep	88	mw. R.J. Beek	Veldhoven
22-sep	75	hr. R.J. van Bosse	Millingen a/d Rijn
26-sep	85	hr. S.F. Schwarz	Roermond
28-sep	88	hr. J. Callemeijn	Brunssum
30-sep	91	mw. W.F. Koning	Bladel
30-sep	81	hr. J. van Werkhoven	Eindhoven
4-okt	82	mw. R.C. Nordemann-Dijkstra	Millingen a/d Rijn
5-okt	75	mw. N. van Sutphen	Nijmegen
11-okt	80	mw. M.R. van Sommeren-Jacobi	Druten
13-okt	75	mw. S.J. Wijmer	's-Hertogenbosch
13-okt	82	mw. W.J. Mali-Pot	Nijmegen
15-okt	82	mw M.R. v.d. Heijden-Schröder	Selfkant-Süsterseel
18-okt	75	hr. P.H. Kamp	Steenbergen NB
23-okt	87	mw. A. Groenen-Brandtner	Maastricht
27-okt	86	mw. M. Lankreijer	Veldhoven

Verjaardagen kinderen

In oktober hoopt

Wilhelmus Albertus Theodorus Thijssen

11 jaar te worden

(kern Nijmegen)

alvast gefeliciteerd!

Wanneer u geen prijs stelt om bij de verjaardagen genoemd te worden, kunt u dit doorgeven aan de redactie.

Gemeente zijn

Start van een nieuw seizoen

Op zondag 3 september vieren we de start van het nieuwe seizoen. Ter gelegenheid van de jaarlijkse gemeentedag komen we ditmaal samen in de voormalige Lutherse kerk in Vaals "De Kopermolen".

Dit jaarlijkse samenzijn van alle kernen van onze kerkelijke gemeente Luthers Zuid-Nederland doet me deze keer denken aan Matteus 14. Na de zinloze wrede moord op Johannes besloot Jezus zich met zijn volgelingen terug te trekken op een afgelegen plaats om daar in alle rust te kunnen bidden.

Maar er waren veel mensen die er naar verlangden hem te horen spreken en door hem genezen te worden. Zij volgden hem. Ver van de bewoonde wereld met al zijn drukte en geweld genas Jezus hen. Daarna liet Hij de mensen rondom hem in het gras zitten en gaf hij ze brood en vis zodat ze verzadigd werden. Toen liet hij ze gaan, zo konden ze de reis naar huis wel aan.

Het voedsel dat overgebleven was werd niet weggegooid. Er was genoeg over om mee te nemen voor onderweg. Maar eerst stuurde Jezus zijn leerlingen met een boot naar de overkant van het meer. Toen iedereen weg was zocht Jezus in zijn eentje de stilte en de eenzaamheid om te bidden.

Tegen het einde van de nacht ging Jezus over het stormachtige meer naar zijn discipelen toe.

Maar zijn leerlingen herkenden hem niet. Ze kenden Jezus als de rabbi die mensen toe-

sprak en genas. Dát was al heel wonderlijk allemaal, maar zoals hij nu verscheen, was hij nieuw voor hen.

"Wees niet bang, ik ben het" stelde Jezus hen gerust. En op Petrus verzoek, riep Jezus "Kom".

Petrus waagde het over het water naar Jezus toe te gaan. Maar Hij werd bang door de dreiging van het water. Toen had ook hij het nodig door Jezus gered te worden.

Uit het deelnemen aan de bijeenkomst de vorige dag met alles wat daar gebeurde, had hij kennelijk toch nog niet voldoende geloof in Jezus geput om nu zijn hoofd boven water te houden. Hij moet persoonlijk ondervinden wat het is om als mens in nood door Jezus gered te worden.

We mogen geloven dat die onstuimige zee een beeld is voor het leven met al zijn stormen waar mensen tegen vechten om er niet aan onder door te gaan. Een leven waarin we in Jezus' naam vaak bidden: God help ons. Help de kerk opdat ze niet ten onder gaat. Help ons tegen ziektes, onrecht en geweld in de wereld en de bedreiging van onze aarde dat we er niet onderdoor gaan. Wie maakt ons sterk en geeft ons de wijsheid om onze levensweg te gaan en steeds maar weer het nodige geloof te vinden om door te gaan in de voetsporen van Jezus.

Dat geloof wil gewekt worden door de verhalen van en over Jezus. De viering van het Heilig Avondmaal wijst ons er iedere keer op dat er ook nu nog genoeg voedsel en kracht van Jezus uitgaan voor altijd en iedereen die hem zoekt. Daarin moeten we geloven.

Op de gemeentedag ontmoeten we elkaar in de naam van Jezus en vieren we samen de liturgie met Heilig Avondmaal. We lunchen

met elkaar, hebben een fijne middag. Zo worden we naar lichaam en geest gevoed en kunnen we het nieuwe seizoen weer enthousiast beginnen. Als we nu nog blijven vast houden dat we dit allemaal doen met het oog op Jezus en wat hij in Gods Naam vermag, dan kunnen we bemoedigd verder. Amen

ds. Fia Tempelaar

Kern Eindhoven

Contact Pastoraat: mw. L. Rampelt [pastoraat@luthersekerkeindhoven.nl]
Gastpredikanten / organisten: mw. E.M. Eekel-Schendelaar
Present / ouderencontact: mw. A. Hoyer
Kinderoppas: hr. R. Schaak
IBAN Diaconie Eindhoven

NL06 RABO 03737 44439

Agenda

Elke dinsdag	10.00-12.00 u.	Dommelbreak (<i>inloop en gezelligheid</i>)	Dommelhoeferkerk
Zondag 1 okt.	10:30 u.	Gemeente-uitje	fam. Eekel

Evensong

zondag 17 september

In de Evensong van september zullen de gebeden gezongen worden in een zetting van Fred Vonk, de dirigent van de Capella. De psalm wordt gezongen op een chant van Ton Meijer, oud lid van de Capella. Van zijn hand verscheen een bundel chants bij de psalmen, ontleend aan liedzettingen van Claude Goudimel.

In de komende tijd zullen we een aantal keren een chant uit deze bundel zingen. Magnificat and Nunc Dimittis, de lofzangen van Maria en Simeon, die een vast onderdeel van de liturgie voor de Evensong zijn, klinken in een zetting naar William Byrd. Het Anthem, Come down, O Love divine, is een werk van Willam H. Harris.

De Hymns in deze Evensong: All creatures of our God and King, Lead us, heavenly Father. De Evensong is op zondag 17 september, 16.00 uur in de Catharinakerk.

Nieuwe koorleden zijn nog altijd zeer welkom en ook nodig om de evensongs op langere termijn mogelijk te blijven maken. Daarom een uitnodiging aan wie graag engelse Hymns en koormuziek zingt om een paar keer per jaar met de Capella mee te zingen. Wie interesse heeft kan het melden bij Bert Jan van Haarlem, tel. 040 2366339, mail: bj-vanh57@gmail.com

Berichten uit Armenië

n Snogh heeft Ghuschik weer het jaarlijkse uitje georganiseerd.

De kinderen van de derde en vierde klas, negentien in totaal met begeleiding mochten mee op het kamp. Het reisje duurde vier dagen.

Het verhaal van Ghuschik

"Eerst gingen we naar Oschakan, hier ligt Maschtoz begraven, hij is degene die het Armeense alfabet heeft ontwikkeld.", aldus Ghuschik.

"Onderweg hiernaartoe gingen we naar een Hoofdletter park, waar de kinderen met heel veel plezier Hoofdletter spelletjes speelden. In dit plaatsje bleven we twee dagen en sliepen de kinderen bij gastouders met vier à vijf kinderen en één begeleider per huis.

Daarna reden we naar Swartnoz, hier is een oude vesting.

De laatste dag waren we in een Armeense kathedraal in Edshmiazin-ak. Kinderen hebben veel plezier gehad met spelletjes, zang, dans en muziek en ze hebben veel geleerd over de geschiedenis van Armenië.

De ouders waren ook enthousiast en blij met dit uitstapje.

Heel erg bedankt lieve stichting en sponsors voor deze blije dagen" zo schrijft Ghuschik.

In de afgelopen periode heb ik van mevrouw Greet Droogendijk maar liefst 61 vrolijk gekleurde truien, een stapel mutsen en sjaals meegekregen voor de Stichting Kinderhulp Armenië in Alkmaar. Daar zullen ze in Snogh weer heel blij mee zijn.

In september gaan Jaap en Renee naar Armenië toe en hopen we weer veel nieuwe informatie te krijgen.

Hartelijk dank voor al uw goede gaven in de afgelopen periode.

Thea Dik

Gemeente-uitje

Evenals vorig jaar willen wij met gemeenteleden weer "wat leuks" gaan doen dit keer op zondag 1 oktober.

We komen dan samen om 10:30 uur bij de fam. Eek-

el en houden daar met elkaar een Metten. Daarna gaan we naar een pannenkoekenrestaurant om pannenkoeken te eten. Na het

eten gaat iedereen weer huiswaarts. Al met al genoeg tijd om 'bij te praten'.

Wel willen we graag vooraf weten wie dit uitje met ons mee wil maken. Dus voor het reserveren. Aanmelden vóór 24 september, e-mail naar djeekel@gmail.com of indien u niet over een computer beschikt per telefoon 040-253 2175

Dick Eekel

Fam Eekel: Vennekerhei 39 in Veldhoven

Kern Heusden

Pastoraat/Gastpredikanten: mw. J. de Kruijf [pastoraat@luthersekerkheusden.nl]
Algemeen: mw. H. Haaksema
IBAN Diaconie Heusden NL14 RABO 0374 3935 16

In deze editie geen bijdrage van de kern Heusden

Kern Nijmegen

Contact Pastoraat: Lilo Dankbaar [pastoraat@luthersekerknijmegen.nl]
Coördinatie: prof. dr. M. Matthias
IBAN Kern Nijmegen NL78 INGB 0000 9740 48
IBAN Diaconie Nijmegen NL81 RABO 0373 7444 47
Evang-Luth. Gem. Zuid-Ned.-Kern Nijmegen

Zomerbijeekomsten Zomerbijeekomst over het gebed

Omdat de lange periode zonder kerkdienst wel wat stil is, houden we zomerbijeekomsten. Dit wordt altijd gewaardeerd en je houdt de verbinding met elkaar.

O.l.v. Christiaan Fahner en Helene Stafleu kwamen we op 6 augustus bij elkaar om te denken en spreken over bidden. Bidden is contact maken met God en met de gene voor wie je bidt.

Startend met de handpalmen naar boven gericht, met de vraag wat het voor een ieder betekent, zijn wij hierover met elkaar in ge-

sprek gegaan om zo het levende gebed in praktijk te brengen.

Dat bracht ons mooie persoonlijke ervaringen en daarna, een beetje aarzelend en zoekend, een gezamenlijk gebed.

Ook hebben we daar-

bij de gebedsintenties uitgesproken die bezoekers van onze kerk tijdens de Vierdaagse hebben opgeschreven.

Christiaan Fahner had een draagbaar traporgel meegenomen en begeleidde hiermee de zang. Het was een mooie bijeekomst.

Coby van Dam - Bouwens

Muziekdienst 15 oktober

In deze dienst zal het kleine koor Cantiqua onder leiding van Clemens Janssen muzikale medewerking verlenen aan de dienst.

Zij zingen een zeer afwisselende keus aan muziek zoals:

- Kyrie (William Lloyd Webber 1914-1982)
- Da pacem Domine (Malchor Franck um 1580-1639)
- Irish blessing (Bob Chilcott 1955-)
- Saviour, again to Thy dear name we raise (Edward John Hopkins (1818-1901)
- Prayer (Jack Kunz)
- Wir haben das Wunder erfahren (tekst: Johannes Jourdan melodie: Hans-Werner Scharnowski)

10335-6-7

IK STREK MIJN HANDEN NAAR UUIT
DORSTIG ALS DROGE JAARDE.
HEER GEEF MIJ ANTWOORD, HAAST' U!

Altijd weer bijzonder, gezellig en voor velen waardevol om de deuren van de kerk te openen tijdens de Nijmeegse 4-daagse.

Maandag zijn wij gestart met de Lutherroosvlag, dinsdag een vierdaagse vlag aangeschaft, die eronder kwam te hangen en op roze woensdag de regenboogvlag erbij gehangen.

Bezoekersaantal: totaal 204!

Op maandag een groep van 40 veteranen die hun groepsfoto op de trap van onze kerk hebben gemaakt.

Mensen kwamen in de kerk om te zitten, een kaarsje aan te steken, iets in het gasten/gebedenboekje te schrijven, een praatje te maken onder het genot van koffie/ thee/ water of voor het toilet. Hier en daar ook een diepergaand gesprek.

Meerdere wandelaars parkeerden hun fiets naast de kerk waardoor na afloop even een praatje buiten met hen is gemaakt.

Een groepje uit Tsjechië kwam iedere dag terug om in de kerk te verzamelen en even tot rust te komen. Ook waren er bezoekers die we van voorgaande jaren al kenden.

Onverwacht kwam iemand op woensdag piano spelen en de dag erop een organist die een tijdje op het orgel heeft gespeeld.

Tijdens de gehele 4-daagse was er een passend achtergrond muziek in de kerk te horen. Dat gaf een bijzondere sfeer van rust en maakte dat je het lawaai van buiten niet meer hoorde.

De folders over de kerk en over 'wat luthers' is, werden veel gelezen en/of meegenomen. Op de laatste dag zijn door enkele bezoekers gladiolen bij de altaartafel neergezet.

In de collectebus is er in totaal €79,75 gedoneerd.

Coby van Dam-Bouwens

Kirchentag in Neurenberg

een lang weekend genieten!

Begin juni was het. Met de auto reden een vriend en ik Neurenberg in. We dropten snel onze slaapzakken in een Hauptschule en daar gingen we dan: met de tram naar het stadscentrum! Hoe dichterbij we kwamen, hoe gezelliger en drukker het werd. Tieners verkochten groene sjaaltjes met in het geel 'Jetzt ist die Zeit' erop, het thema van de Kirchentag.

Op naar de Eröffnungsgottesdienst. We moesten genoeg nemen met een videoverbinding op een groot scherm, want de Hauptmarkt was inmiddels 'überfüllt' met bezoekers. Dat waren er veel: ongeveer 130.000 mensen hebben de aansluitende 'Abend der Begegnung' bezocht (dat is een route door de stad, waarbij de regio de bezoekers verwelkomt met lokale versnaperingen etc.).

De dagen daarna kenden een vast ritme: om 9:30 een bijbelstudie, om 13:30 een half uur zingen en om 22:00 een avondgebed. Daarnaast waren er ruim 2000 andere evenementen waaraan deelgenomen kon worden: lezingen, discussies, theaterstukken, concerten. Gedurende alle dagen was de Markt der Möglichkeiten te bezoeken: beurshallen waarin allerlei organisaties zich presenteerden.

Wie van politiek houdt, kwam ook aan z'n trekken: politieke kopstukken als Olaf Scholz, Markus Söder,

Robert Habeck en Annalena Baerbock gaven acte de presence.

Zelf heb ik een vlammend betoog gehoord van Natalia Gavrilita, de voormalige premier van Moldavië. Zij wil dat Europa voldoende eisen stelt aan het lidmaatschap van de EU, zodat de nodige politieke veranderingen goed verankerd worden in de Moldavische wetten.

Wat mij het meeste raakte, waren de avondgebeden op de Hauptmarkt: zonder schroom zongen we met duizenden gelovigen op het grote stadsplein: Meine Zeit in deinen Händen. Meine Zuflucht, Gott, bist du. Op youtube kun je filmpjes ervan vinden.

De Evangelische Kirche Deutschland (EKD) organiseert eens per twee jaar de Evangelische Kirchentag. De eerstvolgende wordt gevierd van 30 april tot en met 4 mei 2025 in Hannover.

Christiaan Fahner (kern Nijmegen)

17 september LWF via het Nederlands Lutherse genootschap:

World Service Lutherse Wereldfederatie.

Deze collecte voor het hulpwerk van de Lutherse kerken wereldwijd staat in het teken van de Augsburgse confessie op 25 juni j.l.

1 oktober Protestantse kerk, Kerk en Israël: Onopgeefbaar Verbonden

Voor de Protestantse Kerk is de relatie met het Joodse volk een wezenlijk onderdeel van de eigen identiteit. Daarom bezinnen we ons op de joodse wortels van ons geloof en bevorderen we het gesprek tussen joden en christenen. Ook staan we op tegen antisemitisme. In Nederland rusten we predikanten en gemeenten toe op het gebied van de relatie met het volk Israël. In Israël steunen we onder andere het werk van Nes Ammim, een internationale christelijke gemeenschap.

De eerste zondag in oktober is Israëlzondag. Hiermee geeft de Protestantse Kerk uiting aan haar roeping tot onopgeefbare verbondenheid met Israël. Daarom collecteren we voor de ontmoeting tussen de kerk en Israël.

15 oktober Protestantse kerk, Missionair werk

Pioniersplek brengt de kerk naar de mensen toe

In Nederland gaan steeds minder mensen naar de kerk. Maar dat betekent niet dat er geen behoefte is aan zingeving. Kerken spelen hierop in met pioniersplekken, een nieuwe vorm van kerk-zijn. Zoals bijvoorbeeld pioniersplek LUX in Den Haag, waar twintigers en dertigers met elkaar in ontspannen sfeer belangrijke levensvragen bespreken. De afgelopen 10 jaar ontstonden zo'n 180 pioniersplekken binnen de Protestantse Kerk. Ze vormen nieuwe christelijke geloofsgemeenschappen voor diverse doelgroepen die nu niet kerkelijk betrokken zijn.

31 oktober, Luther stichting Hervormingsdag

Collecteopbrengst - juli

2 juli voedselbankNijmegen – Over Betuwe
€ 111,50

Annemarie van Diepen

Kerngesprek

Op 15 oktober komen we na de dienst bij elkaar voor ons jaarlijkse kerngesprek. Daarin staan we even stil bij het reilen en zeilen van onze kleine gemeenschap. Doen we de goede dingen? En doen we de dingen goed?

De zes leden van de Kerncommissie, die allerlei praktische zaken uitvoeren, kunnen dat alleen maar doen als ze in contact staan

met de rest van onze gemeenschap. Dus alle vragen, ideeën en opmerkingen zijn welkom. Het is een informele ontmoeting waarbij we samen van een lunch genieten in de zaal van de kerk. Iedereen die dit leest is van harte welkom om deel te nemen.

Coby van Dam-Bouwens

Bij de zomerbijeenkomst over gebed op 6 augustus hebben we in onze gebeden de intenties meegenomen die passanten hebben opgeschreven tijdens de vierdaagse. Dat was erg mooi en naar aanleiding hiervan zullen we in het liturgisch centrum een schaal plaatsen met kaarsen zodat iedereen in de kerk een kaarsje voor iemand op kan steken.

Dankzij de inzet van de tuingroep en de overvloedige zomerregen, staat de tuin van de kerk in bloei. Met regelmaat komen er aanvragen binnen voor huur van het gebouw en dat zorgt voor interessante nieuwe contacten in de stad Nijmegen. Hierdoor hebben zich ook nieuwe vrijwilligers gemeld, uit en-

thousiasme voor de plek. Dat is bemoedigend want het betekent dat er toekomst is voor een niet-commerciële exploitatie van het gebouw.

Medio september komen vlak naast de kerk 150 vluchtelingen uit Oekraïne wonen in het oude schoolgebouw aan PH7. Vanuit onze kern helpen vrijwilligers met het in elkaar zetten van meubels etcetera. We willen hen ook graag welkom heten in ons kerkgebouw met een Oekraïense dienst. Hierover hebben contact met de Lutherse predikant van Charkiv maar we zoeken nog een tolk in Nijmegen.

Helene Stafleu

Kern Zuid-Limburg

Contact Pastoraat: mw. G. Boon [pastoraat@luthersekerkheerlen.nl]
Coördinatie: dhr. H. Oosterveer
Diaconie: mw. K. Mulder
IBAN Diaconie Zuid-Limburg

NL57 RABO 0373 7110 26

Muzikaal Jubileum

Op zondag 22 oktober 2023 vieren we een feestelijke en muzikale kerkdienst.

In deze kerkdienst vieren we het 50 jarig jubileum van onze organist **Ruud Post**.

Al 50 jaar begeleid hij onze gemeentezang met zijn orgelspel.

LET OP: De kerkdienst begint op een ander tijdstip, nl. om 14:00 uur.

Na afloop is er een receptie om Ruud te feliciteren met deze mijlpaal.

U bent allen van harte uitgenodigd !

Gedoopt

in Nuenen op 13 augustus 2023

Ewout van Loon

en bijzonder moment in het leven van onze Lutherse gemeente Zuid-Nederland en in het leven van ons nieuwe gemeentelid Ewout van Loon vond plaats in Nuenen bij het oude kerkhof van Nuenen, waar onder anderen de vader van Vincent van Gogh begraven ligt.

Daar op die plaats zijn nog de resten van een oude kapel te zien en die plaats had Ewout uitgekozen om zich te laten dopen. Een dopeling in de leeftijd van 43 jaar. Dat overkomt je niet vaak in het leven van de gemeente.

Ewout woont in Zuid-Spanje met zijn vrouw Maaïke. Zij waren naar Nederland gekomen voor de geboorte van hun tweeling en hij wilde graag door een Lutherse dominee in Nederland gedoopt worden.

Aangezien ds. Susanne Freytag vakantie had, mocht ik deze dienst waarnemen. Wij hebben met spanning en in gebed de bevaling van hun lieve twee kinderen afgewacht

en vlak voordat zij weer terug keerden naar Spanje werd de tweeling, Leah en Amber gelukkig goed gezond geboren.

Moeder Maaïke was gelukkig bij de doop aanwezig en de plaats die zij hadden uitgezocht was vlak bij het huis van de zuster van Ewout, op loopafstand. Een bijzonder moment voor alle betrokkenen waarbij mijn vrouw als doopgetuige aanwezig mocht zijn..

Ewout had te kennen gegeven, lidmaat van onze gemeente te willen worden en heeft zich als zodanig ook laten inschrijven. Zo hebben wij er een nieuw lid van onze gemeente bij in het verre Zuid-Spanje en een vriend van onze gemeente. In ieder geval heb ik hem als een nieuwe vriend mogen ervaren.

Ik wens hem vanaf deze plaats in de Lutherroos veel zegen toe en gezondheid en al het goede voor zijn vrouw en zijn twee pasgeboren dochters.

ds. Willem Boon

Na de vakantie periode bleek er toch weer veel te bespreken te zijn, waardoor we ook in tijdnood kwamen. Het dringendste was natuurlijk de Buitendag op 3 september. Daar moesten nog de puntjes op de i geplaatst worden. Susanne zal nog via een nieuwsbrief de gemeenteleden herinneren aan de Buitendag.

Bovendien krijgen we op zondag 24 september leden van de synodale commissie op bezoek die met ons willen brainstormen over "Duurzaam Luthers", hierover hebben we met elkaar reeds van gedachten gewisseld. Het is belangrijk dat gemeenteleden hierbij aanwezig zijn. Hiervan staat elders in de Lutherroos een uitnodiging met omschrijving waar het precies over gaat.

Keety Mulder heeft op 29 juni 2023 afscheid genomen als kerkenraadslid voor de diaconie.

Wie volgt haar op? Tijdens de kerkdienst op de Buitendag wordt hieraan aandacht be-

steed.

Gelukkig blijft Keety nog wel actief in kerncommissie. van Zuid-Limburg.

Verder zijn we bezig met de voorbereiding van de feestelijk en muzikale dienst ter gelegenheid van het 50-jaar organisten jubileum van Ruud Post in onze gemeente.

Ook hiervoor vind u op pagina 23 in deze Lutherroos de uitnodiging.

Er is van ds. Stegink PKN Parkstad een vraag binnengekomen of wij dit jaar mee willen doen aan de Vredeszondag (24/9) in een centrale kerk in Parkstad. Dat was voor ons een te kort tijdsbestek om onze kerk te sluiten en hier aan mee te doen. Bovendien hadden we al een afspraak staan voor het gesprek met leden van Synodale Commissie. Volgend jaar gaan we hier wel aan meedoen!

Gerda Boom

Collectes

Collecte opbrengsten:

25 juni	Wereldvluchtelingendag	€ 44,70
9 juli	Ned Luth. Genootschap, Nias en Batu eilanden	€ 58,05
23 juli	IWF Oekraïne	€ 47,80
13 aug.	Consuminderhuis Heerlen	€ 25,00

Alle gevers,
heel hartelijk
dank

De collecten voor de komende tijd.

24 sept.	Exodus
8 okt.	Eigen diaconie
22 okt.	Kerk in Actie
12 okt.	Koninklijke PIT Pro Rege

Ds. Johannes Kupfernagel (1866-1937)

stichter van de Evangelisch-Lutherse Gemeente te Heerlen

deel 2 van 4

Jezus, onze Heiland, verwacht van zijne navolgers, gelijk Hij het hun heeft voorgeleefd, dat zij tot het laatste oogenblik toe hun plicht doen voor het Rijk Gods, voor Zijne gemeente (Kupfernagel, 1926).

Dit artikel in vier delen is eerder verschenen in "Mijnstreek" door: Marcel Krutzen (Heerlen 1959) amateurhistoricus

Sinds de explosieve groei van de Zuid-Limburgse mijnindustrie en de komst van vele arbeidskrachten naar de Oostelijke Mijnstreek, begin twintigste eeuw, telt de gemeente Heerlen verschillende protestantse kerkgenootschappen. Ook kent Heerlen een Lutherse Gemeente. Deze kwam tot stand door toedoen van dominee Johannes Kupfernagel. Over wie hij was en wat hij heeft betekend voor de Lutherse Gemeente te Heerlen.

Dominee Kupfernagel richtte zich vervolgens op het katholieke Heerlen en omgeving, c.q. op de voormalige Oostelijke Mijnstreek (1921).²⁰ In deze steeds meer geïndustrialiseerde regio hadden zich tal van buitenlandse mijnwerkers gevestigd, waaronder vele lutherse mijnarbeiders en mijnbeambten uit Duitsland. Sinds 1919 vond er een ware intocht van Duitse mijnwerkers naar Nederland plaats, vooral vanwege de dalende waarde van de Reichsmark. Tot deze Duitsers behoorden niet alleen duizenden grensarbeiders, maar ook duizenden Duitsers die zich in de Mijnstreek metterwoon vestigden.

De meeste (lutherse) Duitsers waren afkomstig uit het Roergebied, het Saarland en Aken en omgeving. Deze, dikwijls in een sociaal isolement levende protestanten moesten hun geloof kunnen belijden en hadden geestelijke verzorging nodig, aldus dominee Kupfernagel. Hij besloot daarom hen onder zijn hoede te nemen; een immense opgave. Kupfernagel beschikte over weinig geld en had geen kerk, pastorie of zaal waarin hij bijeenkomsten kon organiseren.

Evenals zijn gereformeerde en hervormde collega's in de Mijnstreek verwachtte hij gebruik te kunnen maken van subsidies die het mijnbedrijf c.q. de mijndirecties en de lokale overheden aan religieuze gemeenschappen verstrekten. (In feite leefden protestanten en katholieken naast elkaar. Als

ondergronds mijnwerker werkten zij nauw met elkaar samen.)

Omdat het aantal Duitssprekende lutheranen in de Oostelijke Mijnstreek alsmear toenam, werden er in 1921 niet alleen lutherse erediensten in de Duitse taal in Vaals en Heerlen, maar ook in Rumpen (Brunssum) en Waubach (Landgraaf) gehouden in daartoe ter beschikking gestelde kerken of andere gebouwen. Vanwege de predikanten nood in de lutherse gemeenten konden geen nieuwe predikanten worden aangesteld.

Op verzoek van de Commissie voor Kerkelijke Aangelegenheden van de Evangelisch-Lutherse Kerk in de Mijnstreek besloot de Synode van de Evangelisch Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden op 9 juli 1925 een evangelisch-lutherse filiaalgemeente te Heerlen op te richten, ressorterende onder het kerkelijk gebied van Vaals. Filiaalgemeente Heerlen kreeg twee preekplaatsen, één in Rumpen en één in Waubach.

De nieuwe kerkelijke gemeente Heerlen omvatte de burgerlijke gemeenten: Heerlen, Kerkrade, Schaesberg, Eygelshoven, Nieuwenhagen, Rimborg, Ubach over Worms, Brunssum, Rumpen, Schinveld, Merkelbeek,

Amstenrade, Hoensbroek, Nuth, Schin op Geul, Klimmen, Voerendaal, Hulsberg en Wijnandsrade.

Inmiddels was het ledental van de filiaalgemeente Heerlen fors gestegen van 208 (1923) tot 1900 (1925). Gedurende de jaren dertig nam het aantal leden weer af: 996 leden in 1932 en 835 leden in 1938.

Vlak vóór de oprichting van de Evangelisch-Lutherse Gemeente te Heerlen in september 1925, schonk de invloedrijke Heerlense industrieel en politicus Jan Koster (1875-1935), directeur van de Nederlandse Maatschappij tot het verrichten van Mijnbouwkundige Werken, lid van de Provinciale Staten van Limburg en lid van de lutherse gemeenschap, ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van voornoemde maatschappij, een door hem gekocht stuk grond aan de lutherse filiaalgemeente Heerlen. Dit perceel was gelegen aan de kruising Meezenbroekerweg-Vijgenweg in de zich ontwikkelende mijnwerkerswijk Schandelen.

Andere notabele Heerlense lutheranen waren onder meer de mijndirecteuren Bunge, Honigmann en Wenckebach. Dr. J.C.F. Bunge overleed in 1938 op 68-jarige leeftijd. Hij woonde in de Willemstraat, vlak bij de Lutherse kerk te Heerlen. Ds. Thoms, de opvolger van ds. Kupfernagel, leidde de uitvaartdienst.

Ook Rumpen beschikte over een houten noodkerk, de vroegere 'Belgische Kerk', gevestigd aan de Heugemerstraat (nu Heugerstraat). Dit uiterst eenvoudige, langzamerhand in een bouwvallige staat verkerend gebouw werd in februari 1926 afgegaan door Staatsmijnen. Daaraan voorafgaand gebruikten de lutheranen – ook weer door bemiddeling van de Staatsmijnen – de kerk van de Hervormde Gemeente aan de Venweg. De Staatsmijnen verschaften niet alleen werk, maar subsidieerden ook de bouw van scholen, kerken en verenigingsgebouwen. Ook verstrekten de Staatsmijnen gratis kolen aan kerken.

Door het snel groeiende aantal arbeiders in de mijnen Laura en Julia te Eygelshoven telde Waubach in 1929 ongeveer 6500 inwoners. Onder hen bevond zich een betrekkelijk groot aantal protestanten, waaronder lutheranen uit Duitsland. Was de Waubachse bevolking in 1920 nog 100% katholiek, in 1931 bestond reeds 13% van de bevolking uit niet-katholieken, waaronder evangelisch-lutherse gelovigen. Ook zij behoefden geestelijke verzorging en hielden godsdienstoefeningen, onder meer in een particuliere woning aan de Reeweg.

Op dit perceel stond een leegstaand houten gebouw dat Koster voor een bedrag van fl. 6484,50 had gekocht. Nog datzelfde jaar werd dit gebouw ingewijd als noodkerk. Zeker, Koster fungeerde absoluut als mecenas voor de lutherse gemeenschap te Heerlen. Het houten kerkgebouw bleef dienst doen tot ds. Allen er in 1961 in slaagde het te vervangen door een stenen gebouw.

vervolg op pagina 28 →

→→vervolg van pagina 27 - Kupfernagel

Dominee Kupfernagel vestigde zich vanuit Vaals in Heerlen nadat de kerkenraad in 1925 tijdens een geheime stemming beslist had om de predikantswoning in Heerlen te vestigen. De stemming was acht stemmen vóór vestiging in Heerlen, drie stemmen vóór vestiging in Vaals, en drie onthoudingen.

De lutherse gemeenschap te Heerlen probeerde haar Duitse leden zo goed mogelijk

te informeren via kerkblaadjes, bijvoorbeeld Der Evangelische Bergarbeiter-Bode en Der Sonntagsgruss. In deze bulletins verschenen allerlei berichten, onder meer over godsdienstoefeningen, geboortes, huwelijken, overlijdens, bijzondere bijeenkomsten, kerkvisitaties enzovoort. Ook probeerde men via deze krantjes zo veel mogelijk Duitse mijnwerkers(gezinnen) bij het plaatselijke gemeenschapsleven te betrekken.

(Wordt vervolgd)

Duurzaam Luthers in Nederland 2030

Belangrijke Uitnodiging

In het kader van het door de Synodale Commissie en Synode geïnitieerde project "Duurzaam Luthers in Nederland 2030" worden bezoeken gepland aan gemeenten om daar met hen, met de gemeenteleden, in gesprek te gaan over de toekomst van onze kerk en kerkgemeenschap. U heeft hierover al berichten kunnen lezen o.a. in ELK kwartaal.

Het doel van de bezoeken is met name informatie te vergaren vanuit de gemeente, te spreken met de gemeenteleden over het wel en wee en over hoe men de toekomst van hun gemeente en kerk ziet. Het gaat er hierbij met name om, hoe de gemeenteleden dit zien en ervaren, welke mogelijkheden - of onmogelijkheden worden gezien, welke ervaringen en welke zorgen zijn er, en ook : wat gaat er goed.

Het doel is vooral NIET een visie van de Synodale Commissie of de Synode te presenteren, maar juist om de visie van de gemeente / gemeenteleden te horen.

Met die gegevens kunnen de Synodale Commissie en Synode dan aan de slag om van daaruit het plan voor de toekomst verder te gaan ontwikkelen en vorm te gaan geven.

Voor het project is door de Synodale Commissie een projectleider aangesteld in de persoon van hr. Arie Bijl. Hr. Bijl is professioneel begeleider van veranderingsprocessen. Hij zal, samen met de heer van der Wouden (Synodaal Commissie lid), het gesprek met de gemeente gestalte geven. Het tijdsbeslag van de bijeenkomst is 1 - 1½ uur en zal plaatsvinden na de zondagse eredienst van zondag 24 september a.s.

De kerncommissie acht het van belang, dat er zoveel mogelijk gemeenteleden van de kern Zuid-Limburg aanwezig zijn, zodat we over onze toekomst kunnen brainstormen!!

Van harte uitgenodigd

Contactadressen

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

Predikant

mw. ds. S. Freytag
tel.: 06-4395 5283

St. Jorislaan 14
5611PM Eindhoven

e-mailadres:

 ds.freytag@lutherszuidnederland.nl

Kerkenraad

Secretaris: hr. T. Tempelaar
e-mail: secretariaat@lutherszuidnederland.nl
tel: 040-262 3104

Rekeningen

Graag de juiste tenaamstelling vermelden.

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

NL43 RABO 0373 7412 51
NL87 INGB 0001 1373 31
NL25 ABNA 0860 1918 42

Diaconie Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

NL57 RABO 0373 7110 26

Luthers Zuid-Nederland op Internet:

www.lutherszuidnederland.nl

Kerkblad "Lutherroos"

Adrescorrectie en/of klachten over toezending:
Tom Tempelaar, Amerlaan 2, 5626 BP Eindhoven
tel: 040-262 3104
e-mail: secretariaat@lutherszuidnederland.nl

Redactie kerkblad "Lutherroos"

De redactie is bereikbaar via e-mail:
redactie@lutherszuidnederland.nl

Website Luthers Zuid-Nederland

www.lutherszuidnederland.nl

KERKDIENSTEN

Eindhoven

Dommelhoeftstraat 1A
Eindhoven
Aanvang 9:30 uur.
(tenzij anders vermeld)

17 september - 15e z.na Trinitatis
ds. E. van der Panne **[RE]**
Viering Heilig Avondmaal
Aanvang 11:00 uur

24 september - 16e z.na Trinitatis
dr. T.H.M. Akerboom

1 oktober - 17e z.na Trinitatis
Gemeente-uitje.
fam. Eekel. zie pag. 18.
Aanvang 10:30u

8 oktober - 18e z.na Trinitatis
Geen dienst
(Eindhovense Marathon)

15 oktober - 19e z.na Trinitatis
ds. R. van Andel
Aanvang 11:00 uur

22 oktober - 20e z.na Trinitatis
dr. T.H.M. Akerboom

Heusden

Putterstraat 32
Heusden
Aanvang 10:30 uur.
(tenzij anders vermeld)

17 september - 15e z.na Trinitatis
ds. Matthea Klaasse-Mesch

1 oktober - 17e z.na Trinitatis
ds. S. Freytag

15 oktober - 19e z.na Trinitatis
drs. E.E. Aarsen

12 november - 23e z.na Trinitatis
mw. G. Voerman

29 oktober - 21e z.na Trinitatis
DoReLu-dienst
ds. S. Feytag
Hervormingsdag
Doop Leah van Nieuwkerk
Aanvang 11:00 uur

12 november - 23e z.na Trinitatis
ds. W.J.H. Boon

KERKDIENSTEN

Nijmegen

Prins Hendrikstraat 79
Nijmegen
Aanvang 10:00 uur.
(tenzij anders vermeld)

17 september - 15e z.na Trinitatis

ds. Susanne Freytag
Viering Heilig Avondmaal

1 oktober - 17e z.na Trinitatis

ds. Barbara Heubeck-Duijts

15 oktober - 19e z.na Trinitatis

muziekdienst m.m.v. Cantiqua
ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal
Na afloop jaargesprek Kern.

31 oktober - Hervormingsdag

ds. S. Freytag

5 november - 22e na Trinitatis

ds. W.J.H. Boon

19 november - 24e na Trinitatis

ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal

Zuid-Limburg

Meezenbroekerweg 70
Heerlen
Aanvang 10:30 uur
(tenzij anders vermeld)

10 september - 14e z.na Trinitatis

ds. A. Hana

24 september - 16e z.na Trinitatis

ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal

8 oktober - 18e z.na Trinitatis

ds. W.J.H. Boon

22 oktober - 20e z.na Trinitatis

Muziekdienst
ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal
Aanvang 14.00 uur
i.v.m. jubileum Ruud Post,
na afloop receptie.
Zie ook pagina 23.

12 november - 23e z.na Trinitatis

ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal

Bergen op Zoom

geen dienst in deze periode

lutherszuidnederland.nl

